

Broedende Rode Wouwen *Milvus milvus* in Nederland in 2019

Stef van Rijn & Mark Zekhuis

In 2019 werden in Nederland 10 nesten van Rode Wouwen *Milvus milvus* gevonden, waarvan er 9 succesvol jongen grootbrachten. Het aantal broedparen nam sinds 2017 niet verder toe. Het aantal succesvolle nesten en het broedsucces waren in zowel 2018 en 2019 groter dan in 2015-17.

Methode

Voor dit overzicht werden alle bekende gevallen van broedparen en nesten van Rode Wouwen in Nederland in 2019 op een rij gezet en vergeleken met aantallen en broedsucces in 2015-18. Hiervoor is gebruik gemaakt van de volgende bronnen: van Dijk 2018-19; Leemreide 2015, van Rijn & Voskamp 2018, van Rijn 2018, van Rijn *et al.* 2019, Schulein 2015, Smeets 2018, Teunissen & van Manen 2014, Teunissen 2015, Waardenburg 2015, Westerhof 2016, Zekhuis 2017 en Zekhuis & van Rijn 2019. Naast de gedocumenteerde gevallen was gebruikte informatie afkomstig van een aantal waarnemers (zie dankwoord).

Er werden zoveel mogelijk nesten beklommen voor onderzoek (vaststellen mislukkingoorzaak, kleurringonderzoek, biometrie nestjongen, prooi-resten). Leeftijd van de jongen is berekend op basis van de vleugellengte of geschat aan de hand van ontwikkeling van het verenkleed. Op basis van de leeftijd van de jongen is het legbegin gereconstrueerd, waarbij is uitgegaan van een broedduur van 35 dagen tussen leggen van het eerste ei en uitkomen van het eerste jong (Glutz von Blotzheim *et al.* 1989).

Resultaten

Aantallen en verspreiding

In 2019 werden 12 territoria vastgesteld, waarvan er één (net als in 2018) zich net aan de Duitse zijde van de landsgrens bevond. Van de 11 territoria binnen Nederland, werden 10 nesten gevonden. Van de drie nesten in Drenthe uit 2018 lieten de vogels van Wilhelminaoord zich in het vroege voorjaar gedurende een korte periode wel zien, maar kon geen nestbezetting worden bevestigd. Van het paar bij Zuidwolde bleef bezetting van het oude nest eveneens uit maar vestigde zich een paar aan de Overijsselse zijde van de provinciegrens bij de Haar, op *c.* 4 km van het nest uit 2018. Mogelijk gaat het om hetzelfde territorium, mede gezien de overeenkomst in de gebieden waar veel werd gejaagd. Het paar van De Wijk bezette in 2019 wel opnieuw een nest. Van de vier Overijsselse nesten uit 2018 waren de twee nesten uit Twente niet opnieuw in gebruik en ook het paar uit de regio Deventer, met vestigingen sinds 2012, liet het afweten. Daar stond tegenover dat er in 2019 in Overijssel sprake was van vier nieuwe nestlocaties, grotendeels in de omgeving van Ommen. In Gelderland

verbleven in het bekende territorium op de Veluwe in het vroege voorjaar wel vogels, maar vervolgwaarnemingen ontbraken en nestbezetting kon niet worden bevestigd. Of er sprake was van een vestiging aldaar bleef dus onduidelijk. In de territoria van Gorssel, Zutphen en Dinxperlo werd opnieuw gebroed. In Noord-Brabant vestigde zich geen paar. In Limburg ontbraken van de paren uit Susteren en Weert uit 2018 aanwijzingen voor aanwezigheid in 2019. In Limburg werd in het bekende territorium van het heuvelland opnieuw gebroed en vestigden zich twee nieuwe paren waarvan er één succesvol tot broeden kwam en één paar niet tot broeden overging. Eén van de vogels van dat laatste paar was in het 2de kalenderjaar, waardoor de kans op broeden sowieso gering was. Van een paar in het Roerdal in Midden-Limburg kon het nest niet worden getraceerd en werden geen waarnemingen gedaan die wezen op een nest met jongen.

Sommerend kunnen we het volgende zeggen. Ruwweg de helft van de Nederlandse nesten bevond zich in de provincie Overijssel (Tabel 1). Van de 15 broedlocaties uit 2018 waren er in 2019 acht niet meer bezet. In 2019 werden vijf nieuwe vestigingen gevonden en van één paar bleef de nestplaats onbekend.

Foto 1. Drie jonge Rode Wouwen op nest in Grove Den, Gorssel (Gld), 18 juni 2019 (Foto: Warner Jan de Wilde). *Three young Red Kites on nest in Scots pine in Gorssel, 18 June 2018.*

Nesten en nestbomen

De nesten zaten vooral in Zomereik (5x) en Japanse Lariks (4x). In de meeste gevallen was sprake van nieuw gebouwde nesten (8x). De overige nesten betroffen

in alle gevallen oude nesten, waarschijnlijk van Buizerds. Het enige nest dat ook in 2018 door Rode Wouwen gebruikt werd, was dat van Junne en Eerde en betrof oorspronkelijk ook een oud buizerdnest (Tabel 1).

Broedtiming

De paren die tot broeden kwamen, legden het eerste ei tussen 27 maart en 16 april, gemiddeld op 6 april (n=10). De paren waarvan de territoria ook al in 2018 of daarvoor bezet waren, begonnen vroeger met broeden (tussen 27 maart en 8 april) dan paren in nieuwe territoria (tussen 13 en 16 april). Dit is een aanwijzing dat vogels uit eerder gebruikte territoria ouder en ervarener zijn en mogelijk (deels) dezelfde vogels betreffen. De vogels uit de nieuwe territoria zijn waarschijnlijk nieuwe rekruten, van jongere leeftijd en minder ervaren.

Broedsucces

Van de 10 succesvolle nesten uit 2019 vlogen 31 jongen uit (waarvan 27 met kleurring). Dat geeft 2.6 jongen per nest en 3.1 jongen per geslaagd broedgeval. Er was geen verschil in broedsucces tussen regio's (Tabel 1). Opmerkelijk waren de twee broedsels met vier jongen, wat nooit eerder in Nederland werd vastgesteld en ook in het buitenland ongebruikelijk is. Het broedsucces was daarmee beduidend groter dan in voorafgaande jaren (Tabel 2) en de vorige eeuw (van Rijn 2018). Nesten die niet succesvol waren betroffen gevallen in Overijssel (nieuw gebouwd nest maar niet broedend waargenomen) en Limburg (enkele dagen paar bij een hellingbos met een oud buizerdnest waaraan ze waarschijnlijk kort gebouwd hebben) (Tabel 1).

Tabel 1. Broedlocaties, nestboomsoort, aantal uitgevlogen jongen, legbegin en voormalig gebruik van het nest van Rode Wouwen in Nederland in 2019. * nest enkele tientallen meters van de grens in Duitsland, ** leeftijd jongen geschat op basis van foto's. *Breeding sites, nesting tree, number of fledglings, start of laying and earlier use of nests of Red Kite pairs in The Netherlands in 2019. * nest situated at some tens of meters across the border in Germany, ** age of nestlings estimated based on pictures.*

Regio	Gebied	Nestboom	Uit	Legdatum	Nest
<i>Region</i>	<i>Location</i>	<i>Nest tree</i>	<i>Fledged</i>	<i>Lay date</i>	<i>Earlier use of nest</i>
Drenthe	De Wijk	<i>Q. robur</i>	3	3 april	nieuw gebouwd
Overijssel	De Haar	<i>L. kaempferi</i>	2	4 april	nieuw gebouwd
	Junne/Eerde	<i>Q. robur</i>	3	27 maart	rode rouw
	Varssen	<i>P. sylvestris</i>	4	16 april	buizerd
	Ommen	<i>L. kaempferi</i>	3	16 april	nieuw gebouwd
	Windesheim	<i>Q. robur</i>	0	-	nieuw gebouwd
Gelderland	Gorssel	<i>P. sylvestris</i>	3	8 april	nieuw gebouwd
	Zutphen	<i>Q. robur</i>	3	31 maart	nieuw gebouwd
	Dinxperlo*	<i>Q. robur</i>	4	4 april**	nieuw gebouwd
Limburg	Valkenburg	<i>L. kaempferi</i>	3	13 april	nieuw gebouwd
	Gulpen	<i>P. avium</i>	0	-	buizerd
	Mechelen	<i>L. kaempferi</i>	3	4 april	buizerd

Er was geen sprake van paren die met eileg waren begonnen en in een later stadium mislukten. Vroege broedsels leverden niet meer jongen op dan late, zoals vaak wel het geval is.

Discussie

Aantal en verspreiding

Na toename van broedgevallen in 2008-17 nam het aantal vanaf 2017 niet verder toe. Mogelijk werden, net als in voorgaande jaren, enkele broedparen over het hoofd gezien. Vooral van paren die niet tot broeden komen of mislukken zijn de nesten in het algemeen lastig te traceren. De populatie wordt geschat op 10-15 broedparen en blijft daarmee wellicht kwetsbaar. Het overgrote deel van de paren broedde in Overijssel en Gelderland, vooral in de Noordwestelijke Graafschap en noordelijke delen van Salland en niet in de grensregio's. Daarnaast is er een sprake van de kleine populatie (3 paren) in het Zuid-Limburgse heuvelland. Het uitblijven van nieuwe broedgevallen in Twente en de ZO-Achterhoek is raadselachtig.

Reproductie

Het aantal paren dat jongen grootbracht was in 2017-19 groter dan in 2015-16. Naast de toename van het aantal succesvolle paren nam het aantal jongen per geval en per succesvol geval toe. Per geslaagd broedgeval werden in 2018 en 2019 gemiddeld maar liefst 2.6 respectievelijk 3.1 jongen grootgebracht (Tabel 2). Dat kan een aanwijzing zijn dat broedvogels met vorderende leeftijd succesvoller worden. Omdat in 2019 ook paren op nieuwe broedlocaties veel jongen grootbrachten, moet er bovendien sprake zijn geweest van een goede voedselsituatie.

Tabel 2. Broedsucces van Rode Wouwen in Nederland 2015-19. *Breeding success of Red Kites in The Netherlands in 2015-19.*

Jaar Year	2015	2016	2017	2018	2019
Geslaagde broedgevallen <i>Successful</i>	5	3	9	11	10
Nesten niet broedend <i>Non-breeding</i>	0	4	2	1	2
Aantal broedparen <i>Breeding pairs</i>	9	9	14	14	12
Nesten 0 jong (mislukte broedsels) <i>Failed</i>	4	2	3	2	0
Nesten 1 jong <i>Nests with 1 chick</i>	2	3	3	0	0
Nesten 2 jong <i>Nests with 2 chicks</i>	3	0	3	4	1
Nesten 3 jong <i>Nests with 3 chicks</i>	0	0	1	7	7
Nesten 4 jong <i>Nests with 4 chicks</i>	0	0	0	0	2
Nesten aantal jongen onbekend <i>Chick no. ?</i>	0	0	2	1	0
Jongen per nest <i>Chicks/nest</i>	0.9	0.3	0.9	1.9	2.6
Jongen per broedgeval <i>Young/pair</i>	0.9	0.6	1.2	2.0	2.6
Jongen per geslaagde broedpoging <i>Young/successful pair</i>	1.6	1.0	1.7	2.6	3.1

Broedvogels begonnen in de voorafgaande jaren gemiddeld later met eileg (20 april in 2008-17, 9 april in 2018) dan in 2019 (6 april). Er is dus sprake van een vervroeging

van het legbegin met de jaren, iets wat mogelijk ten goede komt aan het broedsucces en de overleving van broedvogels en jongen. Ondanks het feit dat een kleine populatie kwetsbaar is, zijn in recente jaren inmiddels vele tientallen jongen uitgevlogen. Deze vogels zullen bij voldoende plaatstrouw en overleving de populatie de komende jaren een impuls kunnen geven. De vraag is of er voldoende geschikte gebieden voorhanden zijn om succesvol broedende Rode Wouwen te kunnen huisvesten.

Dank

Alle waarnemers van de gevallen in 2019 worden bedankt voor het delen van de informatie. Dat waren Arend van Dijk en Harry Talen (Drenthe), Martijn Bunschoek, Peter ter Haar, Henk Hupkes, Geert de Lange, Ryan Nijzink, Henk Ruiter, Jos Scholten, Reinier Smabers en Jan Spijkerman (Overijssel), Gejo Wassink, Michel Klemann en Warner Jan de Wilde (Gelderland) en Paul Voskamp en Arnold Bakker (Limburg). Het klimmen naar nesten werd uitgevoerd door Willem van Manen (nest Varssen) en Warner Jan de Wilde (alle overige gecontroleerde nesten).

Summary

Rijn S. van & Zekhuis M. 2019. Red Kites *Milvus milvus* breeding in The Netherlands in 2019. De Takkeling 27: 227-232.

In 2019, 13 breeding pairs of Red Kites were located in The Netherlands, of which 12 nests were found. Of these 12 pairs, 10 were successful and 2 pairs did not commence breeding. Half of the pairs built a new nest; the other pairs used an old Buzzard nest *Buteo buteo*. Number of chicks per pair was: 2x 0, 1x 2, 7x 3 and 2x 4, *i.e.* 2.6 fledglings per pair and 3.1 fledglings per successful pair. Start of laying ranged from 27 March through 16 April, and averaged 6 April. Breeding success did not differ between regions, nor between early and later pairs. Start of laying has advanced since 2015, an indication of increasing age of breeding birds (in combination with high food supply in 2019).

Literatuur

- Dijk A.J. van 2018 Succesvol broedgeval van de Rode Wouw *Milvus milvus* in Drenthe. De Takkeling 26: 114-128.
- Dijk A.J. van 2019. Drie succesvolle broedgevallen van Rode Wouwen *Milvus milvus* in Drenthe in 2018. De Takkeling 27: 117-137.
- Glutz von Blotzheim U., K. Bauer & E. Bezzel 1989. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 4 (2. Auflage). AULA, Wiesbaden.
- Leemreide P. 2015. De Rode Wouw als broedvogel in de Achterhoek. De Leunink 42: 79-92.
- Rijn S. van & Voskamp P. 2018. Rode Wouwen *Milvus milvus* in het Zuid-Limburgse Heuvelland in 2014-2017. De Takkeling 26: 62-68.
- Rijn S. van 2018. Broedende Rode Wouwen *Milvus milvus* in Nederland in 1976-2017. Limosa 91: 3-15.
- Rijn S. van, van Dijk A.J. & Zekhuis M. 2019. Broedende Rode Wouwen *Milvus milvus* in Nederland in 2018. De Takkeling 27: 54-58.
- Schulein F. 2015. Mislukt broedgeval van Rode Wouw *Milvus milvus* in centraal Noord-Brabant De Takkeling 27(3), 2019

- in 2014. *De Takkeling* 23: 73-75.
- Smeets J. 2018. Rode- en Zwarte Wouwen als broedvogel in het IJzerenbos. *De Heemklank* 41-3: 32-36.
- Teunissen F. & van Manen W. 2014. Succesvol broedgeval van Rode Wouw *Milvus milvus* in Salland in 2014. *De Takkeling* 22: 208-213.
- Teunissen B. 2015. Rode Wouw in het Korenburgerveen 2015. *De Leunink* 42: 26-28.
- Waardenburg P. 2016. Mislukt en geslaagd broedgeval van de Rode Wouw *Milvus milvus* in Oost-Twente in 2016. *Ficedula* 45: 18-23.
- Westerhof R. 2015. Succesvol broedgeval van de Rode Wouw in Oud Ootmarsum in 2015. *Vogels in Overijssel* 14: 28-36.
- Zekhuis M. 2017. Waarnemingen aan een broedgeval van Rode Wouwen bij Deventer in 2017. *Vogels in Overijssel* 16: 13-23.
- Zekhuis M. & van Rijn S. 2019. Rode Wouwen *Milvus milvus* in Overijssel. *De Takkeling* 27: 233-251.

Adressen:

SvR, Ida Gerhardtsingel 65, NL-7207 CK Zutphen, stefvanrijn@live.nl
MZ, Wildbaan 2, NL-8124 PE Wesepe.

Rode Wouw jagend boven een karakteristiek Nederlands landschap (Schilderij: Jan Brinkgreve).
Red Kite hunting in a typical Dutch landscape.